

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Janusz Sulima (spr.)
Sędziowie	SSA Alina Kamińska SSA Jerzy Szczurewski
Protokolant	Barbara Mosiej

przy udziale prokuratora Bożeny Romańczuk

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2019 r.

sprawy **skazanego R. M. s. W.**

o wydanie wyroku łącznego

z powodu apelacji obrońcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 30 listopada 2018 r. sygn. akt III K 144/18

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok,

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata A. P. 147,60 złotych, w tym 27,60 złotych podatku VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym,

III. zwalnia skazanego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

UZASADNIENIE

R. M. został skazany następującymi wyrokami:

1. Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 3 listopada 2004 roku w sprawie III K 184/04 za czyn popełniony w dniu 13 lutego 2004 roku z art. 280 § 1 kk na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 (cztery) lata, skazanego w okresie próby poddano pod dozór kuratora; zobowiązano oskarżonego do naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonej poprzez zapłatę kwoty 4501 (cztery tysiące pięćset jeden) złotych, orzeczono o opłacie i kosztach procesu;

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 6 grudnia 2007 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary;

2. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 1 lutego 2005 roku w sprawie III K 260/05 za czyn popełniony w dniu 25 kwietnia 2004 roku z art. 279 § 1 kk na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 (cztery) lata, oddając w tym czasie oskarżonego pod dozór kuratora oraz zobowiązując oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 2900 (dwa tysiące dziewięćset) złotych; zwolniono oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 6 grudnia 2007 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary;

3. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 23 lutego 2005 roku w sprawie III K 5806/04 za czyn popełniony w nocy z 24 na 25 września 2004 roku z art. 14 § 1 kk w zw. z art. 279 § 1 kk na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 (cztery) lata, oddając oskarżonego w tym czasie pod dozór kuratora oraz zobowiązując oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 500 (pięćset) złotych; zwolniono oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych;

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 6 grudnia 2007 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary.

4. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 9 sierpnia 2006 roku w sprawie III K 1136/06 za czyn ciągle popełniony w okresie od 8 sierpnia 2005 roku do 4 września 2005 roku z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności; zobowiązano oskarżonego do zapłaty solidarnej na rzecz pokrzywdzonej kwoty 500 (pięćset) złotych, orzeczono o opłacie i pozostałych wydatkach poniesionych przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania w sprawie;

5. Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 9 października 2007 roku w sprawie III K 224/06 za czyn popełniony w dniu 5 września 2005 roku z art. 148 § 2 pkt 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk na karę 13 (trzynastu) lat pozbawienia wolności; na poczet orzeczonej kary zaliczono oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 6 września 2005 roku do dnia 28 maja 2007 roku; zwolniono oskarżonego od opłat i pozostałych kosztów procesu;

wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 4 kwietnia 2008 roku o sygnaturze III K 91/08, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 października 2008 roku o sygnaturze II AKa 150/08 orzeczono wobec skazanego dwie kary łączne:

łącząc kary z wyroków o sygnaturach III K 184/04, III K 260/05 i III K 5806/04 i wymierzając karę łączną 3 (trzech) lat pozbawienia wolności;

łącząc orzeczenia z wyroków o sygnaturach III K 1136/06, III K 224/06 i wymierzając karę łączną 13 (trzynastu) lat pozbawienia wolności;

6. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 1 lutego 2018 roku w sprawie III K 875/17 za czyn popełniony w dniu 18 marca 2017 roku z art. 62 ustęp 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

7. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 4 kwietnia 2018 roku w sprawie III K 703/17 za ciąg przestępstw popełnionych nieustalonego dnia w okresie od dnia 21 maja 2017 roku do dnia 23 maja 2017 roku z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, nieustalonego dnia w okresie od 13 maja 2017 roku do dnia 15 maja 2017 roku z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, nieustalonego dnia w okresie od 11 maja 2017 roku do dnia 12 maja 2017 roku z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 279 § 1 kk w zb. z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 64 § 1 kk na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

Wyrokiem łącznym z dnia 30 listopada 2018 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie o sygn. akt III K 144/18:

I. na mocy art. 85 §1 i 2 k.k., art. 86 §1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Okręgowego w Białymstoku w sprawie o sygn. akt III K 91/08 oraz Sądu Rejonowego w Białymstoku w sprawach o sygn. III K 875/17 i III K 703/17 i wymierzył skazanemu R. M. karę łączną 18 (osiemnastu) lat pozbawienia wolności;

II. w pozostałym zakresie wyroki podlegające łączeniu pozostawił do odrębnego wykonania;

III. na poczet orzeczonej kary łącznej zaliczył skazanemu okresy pozbawienia wolności w sprawach podlegających łączeniu od 6 września 2005 roku do dnia 20 stycznia 2016 roku i od 24 maja 2017 roku do dnia 26 maja 2017 roku, od 4 lipca 2018 roku do dnia 30 listopada 2018 roku;

IV. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. P. kwotę 120 (stu dwudziestu) złotych z należnym od tej kwoty podatkiem VAT tytułem kosztów obrony z urzędu;

V. zwolnił skazanego od kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze zaskarżył obrońca i powołując się na przepisy art. 427 §1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 4 k.p.k. zarzucił rażącą niewspółmierność kary łącznej orzeczonej w punkcie I wyroku na skutek wadliwego zastosowania dyrektyw jej wymiaru, wyrażającą się w pominięciu przy wymiarze kary łącznej istotnych okoliczności wskazujących na to, że wymierzone skazanemu kary osiągnęły już swoje cele w zakresie prewencji indywidualnej, co przemawiało za wymierzeniem skazanemu łagodniejszej kary łącznej.

Obrońca wniósł o zmianę wyroku w punkcie I poprzez wymierzenie skazanemu kary łącznej na zasadzie absorpcji, tj. kary 13 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Na wstępie podnieść należy, że ustawodawca obostrzył pojęcie „niewspółmierności kary”, uzasadniając zmianę orzeczenia o karze w ramach czwartej podstawy odwoławczej, zawężającym znamieniem „rażącej” po to, by pewne różnice w ocenie łagodności lub surowości kary między sądem a stroną skarżącą nie prowadziły w każdym takim przypadku do zmiany w postępowaniu odwoławczym kary, a nawet do wnoszenia odwołania od oceny Sądu pierwszej instancji. Tylko zaś wtedy można uznać, że przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona, jeśli z punktu widzenia nie tylko sprawcy, ale i ogółu społeczeństwa, kara jawi się jako niesprawiedliwa, zbyt drastyczna, przynosząca nadmierną dolegliwość.

Wbrew wywodom autora apelacji, orzeczona w zaskarżonym wyroku kara łączna pozbawienia wolności w żadnym razie nie nosi cech rażącej surowości, a tylko tego rodzaju surowość może powodować w myśl art. 438 pkt 4 kpk wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

Podkreślić jednocześnie należy, że ratio legis instytucji kary łącznej nie polega co do zasady na tworzeniu korzystniejszej sytuacji prawnej dla skazanego. Żaden przepis prawa materialnego ani procesowego nie nakłada na sąd takiego obowiązku.

Występujące w sprawie okoliczności dotyczące skazanego nakazują przyjąć, tak jak uczynił to Sąd I instancji, że kara łączna pozbawienia wolności wymierzona z zastosowaniem zasady absorpcji spełni swe cele w zakresie społecznego jak i indywidualnego oddziaływania.

Obowiązujące przepisy prawa nie wprowadzają automatyzmu w zakresie kształtowania kary łącznej i nie dają podstaw w każdej sytuacji do zastosowania zasady pełnej absorpcji.

Jej indywidualizacja w każdym konkretnym przypadku należy do sądu, który poza stosowaniem ogólnych dyrektyw i zasad wymiaru kary uwzględni nadto całokształt czynów przestępnych oraz podmiotowo-przedmiotowe relacje

między nimi zachodzące. Bierze też pod uwagę okoliczności, które ujawniły się po wydaniu poprzednich wyroków oraz względ na prewencyjne cele karania zarówno w indywidualnym jak i społecznym aspekcie.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku przekonuje, że Sąd Okręgowy wszystkie te elementy i reguły miał na względzie, należycie je rozważył i prawidłowo ocenił, toteż wymierzona skazanemu – przy zastosowaniu zasady asperacji - kara łączna 18 lat pozbawienia wolności nie nosi cech rażącej surowości.

Wymierzenie kary łącznej na zasadzie pełnej absorpcji, jako że jest to rozwiązanie skrajne, powinno następować jedynie w wyjątkowych wypadkach. Żadne zaś wyjątkowe okoliczności w przypadku skazanego R. M. nie zachodzą.

W niniejszej sprawie sąd mógł orzec wobec skazanego karę łączną w granicach od 13 do 20 lat pozbawienia wolności. Orzeczone zatem przez Sąd Okręgowy kara łączna jest aż o 2 lata niższa od kary, jaką sąd ten mógł orzec przy zastosowaniu zasady kumulacji.

Jak słusznie podniósł Sąd pierwszej instancji, przy ustalaniu wysokości kary łącznej znaczenie mają między innymi elementy składające się na związek przedmiotowy i podmiotowy zbiegających się przestępstw. Im związek ten jest ściślejszy, tym bardziej przemawia to za zastosowaniem przy wymiarze kary łącznej zasady absorpcji. Im zaś związek ten jest luźniejszy, tym bardziej zasadne jest oparcie wymiaru kary łącznej na zasadzie kumulacji. Związek przedmiotowy zbiegających się przestępstw ocenia się według tożsamości lub podobieństwa dóbr naruszonych poszczególnymi przestępstwami oraz na podstawie zwartości czasowej i miejscowej ich popełnienia. Z kolei związek podmiotowy rozumie się jako podobieństwo rodzaju winy i zamiarów.

Pomiędzy popełnionymi przez R. M. przestępstwami nie zachodzi ścisły związek przedmiotowy, co przemawia, jak wskazano, za oparciem wymiaru kary łącznej bardziej na zasadzie kumulacji aniżeli na zasadzie absorpcji. Popełnione przez niego przestępstwa godziły w różne dobra prawne. Dopuszczył się on szeregu przestępstw przeciwko mieniu (kradzieże z włamaniami i rozbój), jak też bardzo groźnego przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem) oraz przestępstwa polegającego na posiadaniu znacznej ilości amfetaminy. Przestępstwa zostały popełnione przez niego w okresie od 13 lutego 2004 roku do 12 maja 2017 roku, a więc w bardzo długiej przestrzeni czasowej.

Słusznie Sąd Okręgowy nadał duże znaczenie okoliczności, że przestępstw, za które R. M. został skazany wyrokami wydanymi w sprawach III K 875/17 i III K 703/17 dopuścił się on w okresie korzystania przez niego z dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokiem łącznym z dnia 25 czerwca 2008 roku w sprawie III K 91/08. Niewątpliwie świadczy to o tym, że R. M. jest sprawcą wysoce niepoprawnym. Swoim nagannym postępowaniem udowodnił zatem, że wymaga on długotrwałej resocjalizacji.

Nie sposób nie zauważyć, że zastosowanie przy wymiarze kary łącznej zasady absorpcji doprowadziłoby do niezwykle paradoksalnej sytuacji. Przed zastosowaniem wobec niego warunkowego przedterminowego zwolnienia R. M. miał do odbycia łącznie 16 lat pozbawienia wolności. Odbywał on wówczas kolejno kary łączne: 13 lat i 3 lat pozbawienia wolności, orzeczone wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Białymstoku w sprawie III K 91/08. Możliwość połączenia tych dwóch kar łącznych zrodziła się na skutek nowelizacji przepisów o karze łącznej, która weszła w życie 1 lipca 2015 roku, i uprawomocnienia się po tej dacie wyroków skazujących go za szereg przestępstw kradzieży z włamaniem i za przestępstwo z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnionych w marcu i maju 2017 roku. Tak więc, wymierzenie obecnie R. M. kary łącznej na zasadzie absorpcji oznaczałoby, że nie tylko nie poniósłby żadnej kary za przestępstwa popełnione w okresie próby, związanym z warunkowym przedterminowym zwolnieniem, ale również że miałby do odbycia mniejszą karę niż przed jego warunkowym zwolnieniem. Tym samym oznaczałoby to, że R. M. zamiast zostać ukaranym za wiele przestępstw popełnionych w okresie próby, zostałby w istocie „nagrodzony” zmniejszeniem wymiaru kary, którą odbywał przed warunkowym zwolnieniem. Również wymierzenie skazanemu kary łącznej w wymiarze 16 lat pozbawienia wolności powodowałoby, że nie poniósłby on żadnej odpowiedzialności karnej za przestępstwa po jego warunkowym

przedterminowym zwolnieniu z odbycia kar łącznych orzeczonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku w sprawie III K 91/08.

Należy zaś pamiętać, że celem kary łącznej nie jest premiowanie sprawcy wielokrotnie łamiącego porządek prawny, lecz zapewnienie racjonalnego stosowania kar i środków karnych przez likwidację w postępowaniu wykonawczym ich swoistej, wynikającej z kilkakrotnych skazań, konkurencji.

Popelnienie więcej niż jednego przestępstwa jest okolicznością, przemawiającą za odstępstwem od zasady absorpcji. Popelnienie większej ilości przestępstw jest istotnym czynnikiem prognostycznym, przemawiającym za orzekaniem kary łącznej surowszej od wynikającej z dyrektywy absorpcji. Wskazuje bowiem na daleko posunięty stopień demoralizacji skazanego, dla którego wejście w konflikt z prawem nie miało jednorazowego, przypadkowego charakteru, a było sposobem na życie.

Sąd Okręgowy nie pominął przy tym podkreślanych w apelacji okoliczności przemawiających na korzyść skazanego, czyli jego postawy w zakładzie karnym. W ocenie tego sądu proces resocjalizacji przebiega prawidłowo. Skazany nie sprawia kłopotów w zakładzie karnym – nie był karany dyscyplinarnie, prezentuje właściwą, regulaminową postawę wobec przełożonych, w grupie współosadzonych funkcjonuje prawidłowo, nie jest uczestnikiem podkultury więziennej. Nie jest jednakże tak, jak podnosi autor apelacji, że istnieją podstawy do postawienia wobec skazanego pozytywnej prognozy kryminalno – społecznej. Przeciwno takiej prognozie przemawia przede wszystkim to, że R. M. dopuścił się wielu przestępstw godzących w różne dobra chronionych prawem i że popełniał czyny zabronione w okresie próby, wyznaczonym mu w związku z udzieleniem warunkowego przedterminowego zwolnienia. Sąd Okręgowy słusznie też dostrzegł, że skazany odbywając karę nie czyni szczególnych starań, aby „pokazać się w dobrym świetle”. W gruncie rzeczy R. M. nie angażuje się w proces resocjalizacji. Karę odbywa w sposób bierny. Nie wyrażał zainteresowania odbywaniem kary w systemie programowego oddziaływania. Nie brał udziału w jakichkolwiek programach resocjalizacyjnych. Nie jest też zainteresowany podjęciem nauki w warunkach więziennych. Prezentuje jedynie umiarkowanie krytyczny stosunek względem popełnionych czynów.

Należy też mieć na względzie, że obecnie obowiązujący przepis art. 85a k.k. zobowiązuje sąd, aby orzekając karę łączną, brał pod uwagę przede wszystkim cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Wielość zaś popełnionych przez R. M. przestępstw wskazuje, że jest on osobą wysoce niepoprawną. Dotychczas stosowane wobec niego kary i środki probacyjne nie przyniosły żadnych pozytywnych efektów. Jedynie zatem długoterminowa kara pozbawienia wolności może w pewnym stopniu przyczynić się do jego resocjalizacji.

Z tych wszystkich względów należy zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że orzeczona kara łączna pozbawienia wolności w rozmiarze 18 lat jest karą adekwatną i sprawiedliwą w odniesieniu do skazanego. Powinna ona spełnić cele zapobiegawcze i wychowawcze, jakie kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także przyczynić się do właściwego kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Orzeczenie wobec R. M. łagodniejszej kary łącznej prowadziłoby w istocie do tego, jak już wcześniej wskazano, że nie poniósłby on praktycznie żadnej odpowiedzialności za poważne przestępstwa, których dopuścił się on w okresie próby, wyznaczonym mu w związku z jego warunkowym przedterminowym zwolnieniem. Wymierzenie mu niższej kary byłoby niczym innym jak swoistym premiowaniem sprawcy popełniającego wiele przestępstw. Przypomnieć jeszcze raz należy, że skazanemu została wymierzona kara łączna niższa aż o dwa lata od sumy kar podlegających łączeniu. Nie można zatem mówić, że Sąd Okręgowy skumulował niejako dolegliwości wynikające z wszystkich orzeczonych kar.

Tak więc żadną miarą nie można uznać, że wymierzona wobec R. M. kara łączna pozbawienia wolności cechuje się raziącą surowością. Tym samym nie było żadnych podstaw do jej łagodzenia przez sąd odwoławczy.

Nadmienić należy, że postępowanie pierwszoinstancyjne nie było dotknięte żadnym innym uchybieniem, które należałoby wziąć pod uwagę z urzędu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 437 §1 k.p.k. orzekł o utrzymaniu w mocy zaskarżonego wyroku.

O nieopłaconych kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 618 §1 pkt 11 k.p.k. i §4 ust. 1 i 3 oraz §17 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1714).

Ponieważ skazany odbywa obecnie karę pozbawienia wolności i nie ma żadnych możliwości zarobkowania, został on w trybie art. 624 §1 k.p.k. zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.